

Navođenje izvora u nastavnim materijalima

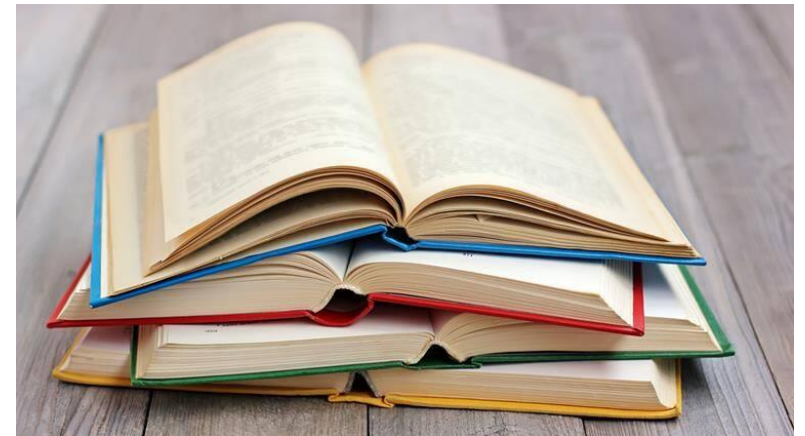
Ivana Hebrang Grgić, izv. prof. dr. sc.

Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

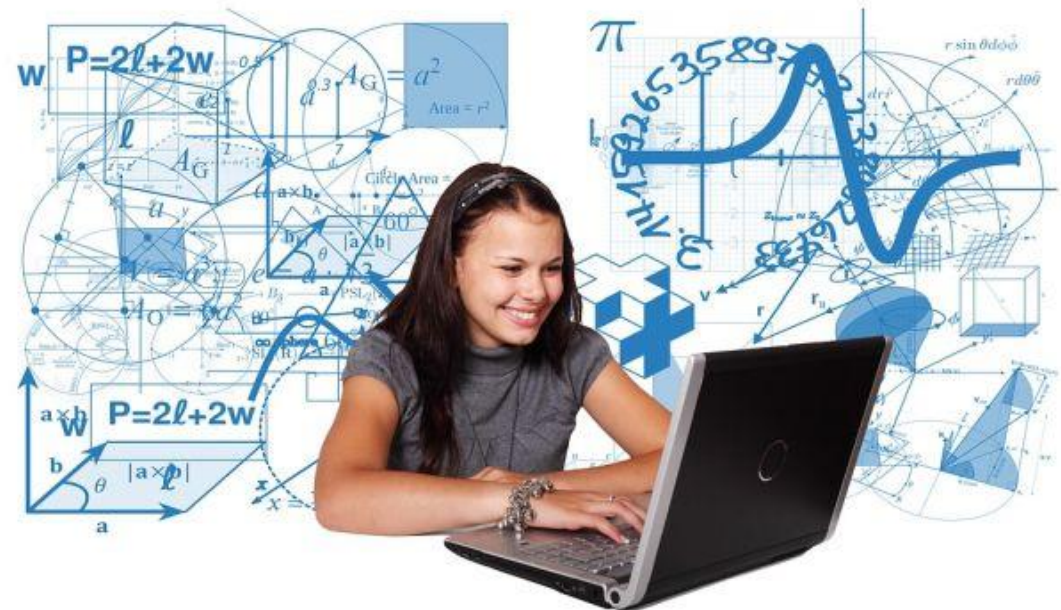
Nastavni materijali

- Tiskani, digitalni
- Udžbenici, priručnici, časopisi, testovi, prezentacije, interaktivne igre, audio i video zapisi, kvizovi, online tečajevi, plakati, modeli, interaktivne animacije, stripovi, interaktivni multimedijски sadržaj...

Vrste izvora u nastavnim materijalima

- Knjiga, članak u časopisu, rad u zborniku
- Članci iz referentnih publikacija
- Mrežne stranice
- Slike, audio i video zapisi
- Računalne igre
- Nastavni materijali
- ...

Autorsko pravo

- Koncept intelektualnog vlasništva – 17. st.
- Prvi zakon o autorskom pravu – Statute of Queen Anne, 1710.
- Dvije tradicije: kontinentalna i anglosaksonska
- Dvije komponente: imovinsko pravna i moralno pravna

Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima

- Autor – osoba čije je ime naznačeno na primjercima autorskog djela ili pri objavi, dok se ne dokaže suprotno
- Suautori (ili koautori) – osobe koje su autorsko djelo stvorile zajedničkim radom, a njihovim se doprinosima ne može samostalno koristiti
- Za objavljivanje, korištenje i izmjenu djela potreban je pristanak svih suautora.

Utvrđivanje autorstva

- Kriteriji:
  - značajan doprinos konceptu ili oblikovanju rada; u prikupljanju, analizi ili tumačenju rezultata;
  - sudjelovanje u stvaranju početne verzije rada uz značajan intelektualan doprinos;
  - odobrenje završne verzije rada;
  - preuzimanje odgovornosti za sadržaj rada i pristanak na suradnju pri utvrđivanju točnosti i ispravnosti bilo kojeg dijela rada

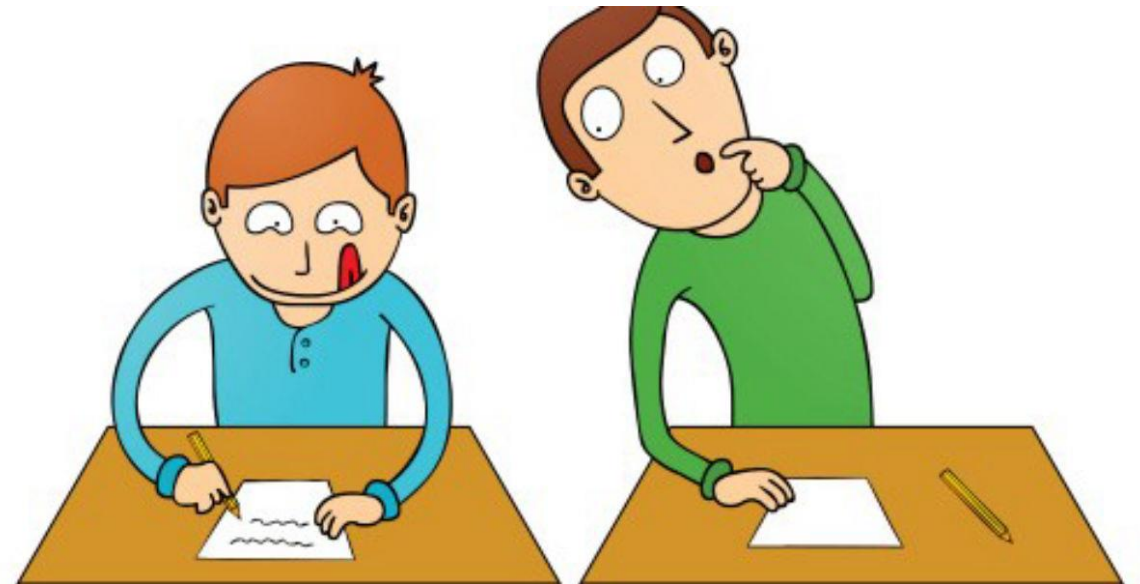
Neprihvatljivo autorstvo

- Autori duhovi (engl. *ghost authors*)
- Počasni autori (engl. *honorary authors*); autori kojima je autorstvo poklonjeno (engl. *gift authors*)
- Autori gosti (engl. *guest authors*)

Plagiranje

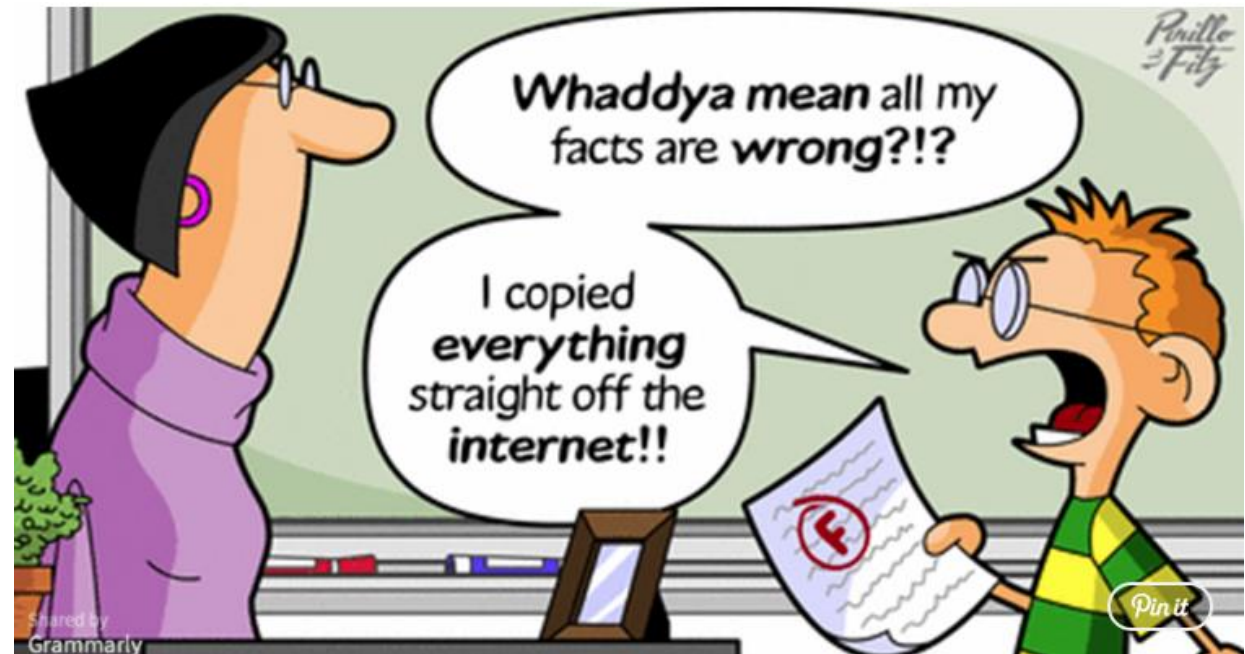
- Krađa teksta
- Krađa ideja i metoda
- Namjerno i nenamjerno
- Izbjegavanje plagiranja:
  - Navođenje izvora

Zbog čega treba navoditi izvore?

- Odavanje priznanja autoru korištenoga izvora
- Provjera vjerodostojnosti izvora
- Pronalaženje dodatnih informacija
- Izbjegavanje plagiranja

Osnovna pravila navođenja izvora

- Relevantnost
- Dosljednost
- Potpunost

Sustavi citiranja

- HRN ISO 690:1988 Dokumentacija – Bibliografske bilješke – Sadržaj, oblik i struktura. Zagreb : Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo:
  - Tekuće bilješke
  - Brojčane bibliografske bilješke
  - Prvi element i datum

Tekuće bibliografske bilješke

1. Uvod

Počeci nakladničke djelatnosti Hrvatskoga knjižničarskog društva (HKD-a) sežu u četrdesete godine 20. stoljeća kada je Društvo objavljivalo hrvatsku bibliografiju. Nakon njegova ponovnog osnutka 1950. godine počinje izlaziti znanstveni i stručni časopis Društva *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* (VBH), najdugovječnija i najznačajnija HKD-ova publikacija.¹ Od šezdesetih godina prošlog stoljeća, preciznije od 1966.², Hrvatsko knjižničarsko društvo počinje objavljivati i omeđene publikacije. Više od pola stoljeća nakladničke djelatnosti Društva po pitanju objavljivanja omeđenih publikacija nudi priliku za cijeli niz preglednih izlaganja i radova. U radu objavljenom 2014. u časopisu *Libellarium*³, nastalom na temelju izlaganja održanog na 39. skupštini Hrvatskoga knjižničarskoga društva⁴, bavili smo se prijevodima

---

¹ Nebesny, Tatjana. Bibliografija izdanja Hrvatskoga knjižničarskog društva : 1940. – 2000. // Hrvatsko knjižničarsko društvo : 14. III. 1940. – 14. III. 2000. : spomenica / [uredila Daniela Živković u suradnji s Aleksandrom Horvat i Aleksandrom Malnar]. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2000. Str. 41.

² Verona, Eva. Abecedni katalog u teoriji i praksi : [tekst predavanja održanih u studenom 1965. na Seminaru za bibliotekare naučnih biblioteka, prerađen i nadopunjen primjerima]. Zagreb : Društvo bibliotekara Hrvatske, 1966.

Tekuće bibliografske bilješke

- Diringer, David. Povijest pisma. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1991.
- Društvena izdanja [2017-01-17]. // Hrvatsko knjižničarsko društvo. Dostupno na <http://www.hkdrustvo.hr/hr/izdanja/kategorija/drustvena/>
- Gjurković Govorčin, Rajka. Izvještaj o radu Uredničkog odbora izdanja Hrvatskoga knjižničarskog društva za niz Izdanja HKD-a : 2002. – 2004. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 47, 3/4(2004), 159–161. Dostupno i na <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/85> [citirano: 2016-12-15].
- Gorman, Michael. Postojana knjižnica : tehnologija, tradicija i potraga za ravnotežom. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006.
- Grašić-Kvesić, Tea; Ivana Hebrang Grgić. Predgovor. // Slobodan pristup informacijama : 13. i 14. okrugli stol : zbornik radova / uredile Tea Grašić-Kvesić i Ivana Hebrang Grgić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2014. Str. IX–XII.
- Hebrang Grgić, Ivana. Izvješće glavne urednice niza Hrvatsko knjižničarstvo Hrvatskoga knjižničarskog društva. Izvješća o radu uredništava izdanja Hrvatskoga knjižničarskog društva : za mandatno razdoblje 2010.-2012. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2(2013), 349-350. Dostupno i na <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/109> [citirano: 2017-01-17].

Brojčane bibliografske bilješke

Mobile wireless personal devices are transforming many segments of human society, including discourse of knowledge and enabling new forms of learning [5]. M-learning happens when the learner is not at a fixed location, or learning connected with the advantages offered by mobile technologies [6]. That means that M does not stand only for *mobile technologies* but also for *mobility* – it overcomes physical barriers and can be practiced regardless of place and time [7]. Crompton [8] defines m-learning as “learning across multiple contexts, through social and content interactions, using personal electronic devices“. Sharples [9] explains m-learning as the process of learning through exploration and interaction amongst people and technologies. Portable technology is used to support curriculum learning in the classroom and personal mobile devices are used for learning on the move.

Brojčane bibliografske bilješke

- [1] M. Vassiliou and J. Rowley. "Progressing the definition of 'e-book'," *Library Hi Tech*, 26(3), 2008. 355-368.
- [2] T. Gregoriev, E. Gregorieva, and A. Smrikarov, "M-learning: a new stage of e-learning," in *CompSysTech '04: proceedings of the 5th international conference on computer systems and technologies*. Rouse, Bulgaria, 2004, pp. 1-5. doi 10.1145/1050330.1050437
- [3] C. L. Borgman. "Scholarship in the digital age: information, infrastructure, and the Internet," Cambridge; London: MIT press, 2007
- [4] J. L. Moore, C. Dickson-Deane, and K. Galyen. "E-learning, online learning, and distance learning environments: are they the same?," *The Internet and Higher Education*, vol. 14, no. 2, pp. 129-135, 2011. doi: 0.1016/j.iheduc.2010.10.001
- [5] J. Traxler, "Current state of mobile learning," *Mobile Learning*, vol. 1, pp. 9-24, 2009.
- [6] C. O'Malley, G. Vavoula, Jp. Glew, J. Taylor, M. Sharples, P. Lefrere, P. Lonsdale, L. Naismith, and J. Waycott. "Guidelines for learning/teaching/tutoring in a mobile environment. MOBlearn project report: D4.1. 2005. Available at <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-00696244/document>

Prvi element i datum (author-date)

A lack of sufficient research published on the purpose, use, and value of comprehensive exams has also been identified by Furstenberg and Nichols-Casebolt (2001), and Peterson, Bowman, Myer, and Maidl (1992). The studies on qualification exam mostly focused on the use of qualification exam in specific programmes such as nursing (Kim, McKenna, & Ketefian, 2006; Mawn & Goldberg, 2012), counseling programmes (Peterson et al., 1992), psychology (Khanna & Khanna, 1972; Tomeo & Templet, 1999), and criminology and criminal justice (Schafer & Giblin, 2008). Decades of literature published on doctoral students implied that qualification examinations caused stress (DiPietro et al., 2010; Kearns, Gardiner, & Marshall, 2008; Khanna & Khanna, 1972), anxiety (Barley, 1990; Khanna & Khanna, 1972), and were conceptualized as a hurdle (Kearns, Gardiner, & Marshall, 2008; Khanna & Khanna, 1972). What is more, the requirements of the exam were vague (DiPietro et al., 2010) and students felt alone during the period (DiPietro et al., 2010).

Prvi element i datum (author-date)

- Anderson, W. P., Krauskopf, C. J., Rogers, M. E., & Neal, G. W. (1984). Reasons for comprehensive examinations: A re-evaluation. *Teaching of Psychology, 11*(2), 78-82. https://doi.org/10.1207/s15328023top1102_4
- Barnes, B. J., & Randall, J. (2012). Doctoral student satisfaction: An examination of disciplinary, enrollment, and institutional differences. *Research in Higher Education, 53*(1), 47-75. <https://doi.org/10.1007/s11162-011-9225-4>
- Burka, J., & Yuen. L. (1983). *Procrastination: why you do it, what to do about it*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Byrne, M. (2001). Grounded theory as a qualitative research methodology. *AORN Journal, 73*(6), 1155-1156. [https://doi.org/10.1016/S0001-2092\(06\)61841-3](https://doi.org/10.1016/S0001-2092(06)61841-3)
- Capa-Aydin, Y., Aksoz, İ., & Gelmez-Burakgazi, S. (2011). *Exploring the predictors of doctoral students' academic satisfaction*. Paper presented at the meeting of the ECER, Berlin, GE.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative enquiry and research design: Choosing among five approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Stilovi citiranja

- Način oblikovanja zapisa o korištenom izvoru
- Potpunost
- Dosljednost
- Propisani stilovi
- Posebni stilovi
- Hrvatski pravopis

Stilovi citiranja

- APA (American Psychological Association Style)
  - Psihologija, obrazovanje, ostale društvene znanosti
- AMA (American Medical Association)
  - Medicina, prirodne znanosti
- MLA (Modern Languages Association)
  - Književnost, umjetnost, humanističke znanosti
- Chicago citation style
  - Za sva područja – knjige, časopisi, novine, neznanstveni radovi
- Turabian (for Writers of Term Papers, Theses, and Dissertations)
  - Studenti (za sva područja)

Hrvatski pravopis

- [8.21 Bibliografske jedinice](#)
- [8.22 Navođenje u tekstu](#)

Hrvatski pravopis

(Karabalić 2010: 139) – jedan autor

(Silić i Pranjković 2005: 97–99) – dva ili tri autora

(Birtić i dr. 2012: 297) – četiri i više autora

(Ministarstvo znanosti i obrazovanja 2007) – organizacija kao autor

(Karabalić 2010; Birtić i dr. 2012) – više radova različitih autora

(Obrada jezika i prikaz znanja 1993) – naslov zbornika

Hrvatski pravopis – redosljed elemenata

- Prezime autora, Ime autora. Godina objavljivanja. *Naslov: podnaslov.*
- Ostali podaci (urednik, izdavač, mjesto izdavanja...) ovise o vrsti publikacije

Hrvatski pravopis

- Rad u časopisu:

Baždarić, Ksenija i dr. 2009. Plagiranje kao povreda znanstvene i akademske čestitosti. *Medicina Fluminensis*, 45/2, 108-117.
<https://hrcak.srce.hr/38691> (pristupljeno 3. travnja 2021.).

Hrvatski pravopis

- Knjiga

Mušanović, Marko; Lukaš, Mirko. 2011. *Osnove pedagogije*. Hrvatsko futurološko društvo. Rijeka.

Hrvatski pravopis

- Rad u uredničkoj knjizi ili zborniku

Banek Zorica, Mihaela. 2014. E-učenje temeljeno na objektima učenja. *Informacijske tehnologije u obrazovanju*. Ur. Lasić-Lazić, Jadranka. Zavod za informacijske studije. Zagreb.

Stil APA (American Psychological Association)

Povezivanje teksta s referencom

„U najširem smislu, digitalni nastavni sadržaji su bilo koji digitalni materijali koji se koriste u učenju i poučavanju.“ (Jandrić, 2017, str. 5).

Popis literature

Jandrić, P. (2017). *Korištenje alata za izradu digitalnih obrazovnih sadržaja: priručnik*. Preuzeto s: https://www.e-skole.hr/wp-content/uploads/2016/12/Prirucnik_Koristenje-alata-za-izradu-digitalnih-obrazovnih-sadrzaja.pdf (2.2.2018.)

Knjiga

Jandrić, P. (2015) *Digitalno učenje*. Zagreb: Školske novine, Tehničko veleučilište.

Članak u časopisu – URL

Baždarić, K., Pupovac, V., Bilić-Zulle, L. i Petrovečki, M. (2009). Plagiranje kao povreda znanstvene i akademske čestitosti. *Medicina Fluminensis*, 45(2), 108-117. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/38691> (3. 4. 2021.)

Članak u časopisu – DOI

Nekić, M., Tucak Junaković, I., Ambrosi-Randić, N. (2016). Korištenje interneta u starijoj dobi: je li važno za uspješno starenje?. *Suvremena psihologija*, 19(2). 179-193. doi: 10.21465/2016-SP-192-04

Ili:

<https://doi.org/doi:10.21465/2016-SP-192-04>

Ne:

<http://suvremena.nakladaslap.com/hr/articles/abstract/?id=2016-19-2-4>

Što sve može imati DOI oznaku?

- Bilo koji digitalni objekt Digital Object Identifier
- Knjiga, časopis, članak
- Izvještaj (znanstveni, stručni, vladin...)
- Slika
- Video zapis
- 3D model
- Setovi podataka
- ...

Pravni propisi

- Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima. Narodne novine, 167/2003. Preuzeto s <http://digured.srce.hr/arhiva/263/18315/www.nn.hr/clanci/sluzbeno/2003/2399.htm> (12. 12. 2020.)

Arhivsko gradivo

- Frank, L. K. (1935, February 4). [Letter to Robert M. Ogden].
Rockefeller Archive Center (GEB Series 1.3, Box 371, Folder 3877),
Tarrytown, NY, United States.

Mrežno mjesto / mrežna stranica

- Mrežno mjesto prema Stilu APA nije nužno navoditi u popisu, ali mora biti u tekstu
- Mrežna stranica:
  - Prezime, Inicijali(i) imena autora. (Datum objavljivanja). Naslov mrežne stranice. Preuzeto s http://URL_adresa.hr (datum pristupa)
  - Naslov mrežne stranice. (Datum objavljivanja). Preuzeto s http://URL_adresa.hr (datum pristupa)

Nastavni materijali

- Cvetković, I. (2013). Kako učiti. Preuzeto s http://www.skole.hr/nastavnimaterijali/materijal?nm_action=get_materijal_detaljno&id=716 (8. 2. 2020.)
- Slovo (glas) M. (2015). Preuzeto s <http://www.razrednanastava.net/dokumenti/CitajmolzaMmare1.ppt.ppt> (27. 8. 2021.)
- Ćiković, Đ. (2016). Priprema za 1. ispit znanja: trigonometrija. Preuzeto s <http://eios.hr/wpcontent/uploads/2017/10/3ab-pripreme-1-ispit.pdf> (22. 6. 2021.)
- Digitalni nastavni materijali (DNM). (n.d.). Preuzeto s http://www.carnet.hr/upload/javniweb/images/static3/91307/File/Digitalni_nastavni_materijali_-_prezentacija.pdf (20. 6. 2021.)

Slika

Zagreb Maksimir			vjetar	Tmin(°C)	Tmax(°C)
Utorak 26.12.2017.	prijepodne		→	4	7
	poslijepodne		↗	7	11
	noć		↗	6	6
Srijeda 27.12.2017.	prijepodne		↗	5	7
	poslijepodne		↑↑	10	12
	noć		↑	8	10
Četvrtak 28.12.2017.	prijepodne		↑	7	8
	poslijepodne		↙	3	6
	noć		↙	2	2

- Trodnevne prognoze za Hrvatsku. (2017). Preuzeto s http://prognoza.hr/tri_karta.php?id=tri&param=Zagrebacka&code=Zagreb_Maksimir (26. 12. 2017.)

Slika 1. Trodnevna prognoza vremena za Zagreb od 26.-28. 12. 2017. prema Trodnevne prognoze za Hrvatsku, 2017.

Alati za upravljanje bibliografskim bilješkama

- Microsoft Word
- Zotero
- [Citiranje u digitalnom okruženju: priručnik](#)

Navođenje izvora u nastavnim materijalima

Ivana Hebrang Grgić, izv. prof. dr. sc.

Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu